

Projekt badawczy
realizowany w ramach programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
„Obserwatorium Kultury”

Nazwa własna zadania: *W jakim czasie kultury żyją Polacy?*

Termin realizacji: projekt realizowany w 2013 i 2014 roku.

**Nowy rytualizm w kulturze / Nowe zrytualizowanie kultury.
Sezonowość i wielozmysłowość kulturalna jako konsekwencje akceleracji
i przymusu efektywności wykorzystania czasu w polskiej klasie średniej**

Celem projektu jest odpowiedź na pytanie, jak się zmienia pod wpływem polskiej wersji kapitalizmu uczestnictwo w kulturze beneficjentów przemian. Korzystanie z czasu wolnego uzależnione jest od klasy społecznej. Przemiany w sferze czasu mają doniosłe konsekwencje dla kultury zinstytucjonalizowanej w Polsce. Formująca się w Polsce klasa średnia – „nowi mieszczenie” – to podmiot, do którego kierowana jest dzisiaj większość oferty i przedsięwzięć instytucji kultury. Kłopot polega na tym, że „nowi mieszczenie” dysponują coraz mniejszą pulą czasu, który mogą poświęcić na uczestnictwo w kulturze. Dodatkowo, wzory zachowań z pracy, w tym wzory efektywności gospodarowania czasem, przenoszone są do sfery uczestnictwa w kulturze. W takich okolicznościach polska klasa średnia uczestniczy w kulturze tylko wtedy, kiedy ma do czynienia z mega-wydarzeniami, takimi jak festiwal Opener, gdzie zaspokajają wszelkie potrzeby – estetyczne, towarzyskie, kulinarne, turystyczne – w ciągu dnia bądź kilku dni. Musi się opłacać brać udział w wydarzeniu kulturalnym, musi to być efektywnie wykorzystany czas.

W efekcie mamy do czynienia z **nowym rytualizmem w kulturze** – uczestnictwo zostało zrytualizowane, upakowane w **mega-ceremoniałach kulturalnych**, takich jak festiwale, czy święta regionu. Kultura zinstytucjonalizowana, w odpowiedzi na przemiany postaw i sposobów korzystania z czasu w klasie średniej, staje się silnie sezonowa, wielozmysłowa, obradowana i spakowana w formie instant. Staje się „wydarzeniowa”. Powstają **kulturalne kapsuły czasu**, w których „chowają się” uczestniczący w kulturze Polacy. „Dzieje się” dzisiaj w kulturze wokół konkretnych momentów w kalendarzu – wakacji, Sylwestra, świąt lokalnych. To nie chęć posłuchania czy obejrzenia konkretnego wykonawcy zachęca ludzi do uczestnictwa. Nie ma specjalnego znaczenia dobór festiwalowych gwiazd, znaczenie ma marka i siła przyciągania imprezy, jego skoncentrowana „wydarzeniowość”.

W efekcie dzisiejszy wzorzec bycia kulturalnym oznacza bycie na imprezach, uczestnictwo w zrytualizowanych „momentach”. Nie idzie się dziś do muzeum – muzeum odwiedza się w trakcie wydarzenia, jakim jest Noc Muzeów. Ważne przy tym jest to, że znacząca pula Polaków dysponujących odpowiednimi kompetencjami nie uczestniczy w kulturze po nowemu zrytualizowanej. Projekt dostarczyłby zatem także informacji na temat **motywacji osób nieuczestniczących** w zrytualizowanych po nowemu przedsięwzięciach kulturalnych.

W zamierzeniu jest to dwuletni, ogólnopolski projekt badań jakościowych diagnozujący **nowe cykle kulturalne** Polaków z klasy średniej, mierzący oddziaływanie wielkich imprez kulturalnych, wyłapujący formy nowej rytualizacji kultury, wykorzystujący w ramach metodologii m.in. re-fotografię, antropologię wizualną, chrono-dzienniczki w połączeniu z shadowingiem grup rówieśniczych uczestniczących w mega-wydarzeniach, etnografię wielkich i średnich imprez, etnografię wirtualną na portalach społecznościowych oraz IDI z osobami nieuczestniczącymi. Projekt w zamierzeniu uzupełniłby wiedzę statystyczną na temat nowych sposobów uczestnictwa w kulturze.

Odbiorcy zadania:

1. Socjologowie, kulturoznawcy, ekonomiści i politycy społeczni zajmujący się przemysłami kreatywnymi, kulturą współczesną i przemianami stylów życia.
2. Osoby odpowiedzialne za prowadzenie państwowej i regionalnej (samorządowej, miejskiej, wojewódzkiej) polityki kulturalnej, w tym zespoły zajmujące się budową lokalnych strategii rozwoju kultury.
3. Osoby zajmujące się łączeniem potencjałów biznesu i kultury.
4. Pracownicy wszelkiego typu instytucji kultury i organizatorzy imprez kulturalnych.
5. Publicyści i blogerzy zajmujący się praktykami kulturalnymi, stylem życia i produkcją kulturową.

Autorzy koncepcji: Prof. dr hab. Tomasz Szlendak (UMK) i dr hab. Prof. (UMK) Krzysztof Olechnicki

Działanie jest dofinansowane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z programu „Obserwatorium kultury”.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.